

Sygn. akt VI U 675/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2023r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Karolina Chudzinska

Protokolant – starszy sekretarz sądowy Małgorzata Myślińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 listopada 2023r. w Bydgoszczy

odwołania: J. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 13 stycznia 2023r., znak: (...)

w sprawie: J. S.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o rekompensatę

Zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje ubezpieczonemu prawo do rekompensaty.

Sędzia Karolina Chudzinska

Sygn. akt VI U 675/23

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 stycznia 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E., po rozpoznaniu wniosku J. S. z dnia 21 listopada 2022 roku, odmówił mu przyznania prawa do rekompensaty, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił wymaganego 15 – letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Organ rentowy wskazał, że uwzględnił staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 8 lat, 3 miesięcy i 2 dni, zaliczając okres zatrudnienia ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie Usługowo – Produkcyjnym (...) S.A. w T. (23.01.1989 r. – 19.02.1997 r. z wyłączeniem urlopów bezpłatnych i okresów niezdolności do pracy) oraz w (...) S.A. w P. (27.01.1999 r. – 30.09.2000 r.). Nie uwzględnił natomiast okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie (...) w B. (12.09.1979 r. – 23.01.1989 r.), albowiem stanowisko pracy podane w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, tj. „maszynista żurawia”, nie jest zgodne ze stanowiskiem wskazanym w przepisach resortowych. Ponadto w pozostałych dokumentach (w świadectwie pracy i w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu) pracodawca wskazał, że ubezpieczony pozostawał zatrudniony na stanowisku operatora żurawia. Organ rentowy wskazał, że ponownie rozpozna prawo do rekompensaty po przedłożeniu przez ubezpieczonego prawidłowego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z wyjaśnieniem rozbieżności w określeniu stanowiska pracy.

Odwołanie od ww. decyzji złożył J. S., domagając się zaliczenia do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu pracy w Przedsiębiorstwie (...) w B. (12.09.1979 r. – 23.01.1989 r.). Wskazał, że posiada uprawnienia do obsługi żurawi samojezdnych kołowych i samochodowych, które nabył w dniu 23 lutego 1980 roku i w spornym okresie pozostawał

zatrudniony zgodnie z posiadanymi uprawnieniami na stanowisku maszynisty żurawi samojezdnych kołowych i samochodowych, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Prace te zostały zaliczone do prac w szczególnych warunkach w załączniku do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 roku (Wykaz A, dział V, poz. 3 pkt 4). Odwołujący wskazał, że wyrażenie zapisane w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia

4 grudnia 2000 roku, tj. „maszynisty żurawia” nie zostało przez pracodawcę doprecyzowane o słowa „samojezdnego kołowego i gąsienicowego”, gdyż jako dalszy ciąg zdania powołano podstawę prawną, czyli wykaz A, Dział V, poz. 3 pkt 4 ww. zarządzenia, traktując ten zapis jako pełną nazwę zajmowanego stanowiska „maszynista żurawi samojezdnych kołowych i samochodowych”. Odwołujący dodał, że Przedsiębiorstwo (...) w B. nie istnieje aktualnie i wobec tego nie ma możliwości pozyskania dodatkowych dokumentów. Wobec powyższego odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do rekompensaty.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i o zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w treści zaskarżonej decyzji.

Na rozprawie w dniu 16 listopada 2023 roku strony podtrzymały swe dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Ubezpieczony J. S. urodził się w dniu (...).

W 1975 roku ukończył (...) Szkołę (...) w T., uzyskując zawód ślusarza narzędziowego.

/okoliczność bezsporna/

W okresie od dnia 12 września 1979 roku do dnia 23 stycznia 1989 roku ubezpieczony pracował w Przedsiębiorstwie (...) w B. na stanowisku maszynisty żurawia w pełnym wymiarze czasu pracy. W dniu 23 lutego 1980 roku ubezpieczony uzyskał uprawnienia klasy II operatora żurawi samojezdnych kołowych:

1) samojezdnych i 2) samochodowych (numer: (...)) do 25 ton. Wcześniej od dnia 1 października 1977 roku posiadał uprawnienia kierowcy operatora dźwigowego klasy III o specjalności żurawie samojezdne kołowe wielkość maszyn do 10 ton. Ubezpieczony pracował w całym okresie jako maszynista ciężkich maszyn budowlanych, tj. jako maszynista żurawi samochodowych i samojezdnych. Żurawie samojezdne były to żurawie kołowe. Natomiast żurawie samochodowe były zamontowane na podwoziu samochodu marki J., K. bądź K.. Był to swoisty pojazd specjalistyczny. Obsługa żurawia samochodowego polegała na tym, że ubezpieczony zarówno prowadził pojazd samochodowy, jak i obsługiwał zamontowanego na nim żurawia. Firma, w której ubezpieczony pracował, zajmowała się najmem sprzętu żurawi do celów budowlanych (przykładowo budowy budynków C. w K.). Ubezpieczony przy pomocy żurawia samochodowego rozładowywał z samochodu bądź ładował na samochód materiały budowlane oraz montował hale z prefabrykatów (za pomocą żurawia podawał ciężkie elementy budowlane). Ubezpieczony pracował od poniedziałku do piątku od 7:00 do 15:00 (nie raz do 18:00), a soboty po 6 godzin, a czasem dłużej. Ubezpieczony nie otrzymywał od pracodawcy dodatku pieniężnego za wykonywanie pracy w warunkach szkodliwych. Nie otrzymywał też dodatków w naturze (posiłków regeneracyjnych bądź napojów). Ubezpieczony w ww. okresie nie korzystał z urlopu bezpłatnego ani z dłuższych zwolnień chorobowych. Zasadniczą służbę wojskową odbył w latach 1977 – 1979 (do kwietnia 1979 r.).

Pracodawca w dniu 4 grudnia 2000 roku wystawił ubezpieczonemu świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, wskazując w nim, że w okresie od dnia 12 września 1979 roku do dnia 23 stycznia 1989 roku ubezpieczony wykonywał prace maszynisty ciężkich maszyn budowlanych na stanowisku maszynisty żurawia wymienionym w Wykazie A, dziale V, poz. 3 pkt 4 stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 1 sierpnia 1983 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy w budownictwie, na którym są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę. Przedsiębiorstwo (...) w B. uległo prywatyzacji bezpośredniej. Następcą prawnym był (...) – SERWIS Sp. z o.o. z siedzibą w B..

W spornym okresie ubezpieczony wykonywał takie same prace i pracował na takim samym sprzęcie jak w późniejszym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Usługowo – Produkcyjnym (...) S.A. w T. (23.01.1989 r. – 19.02.1997 r.) oraz w (...) S.A. w P. (27.01.1999 r. – 30.09.2000 r.).

/dowód: świadectwo pracy, k. 45 – 45 v. akt ZUS, k. 6 – 6 v. akt; świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, k. 46 akt, k. 7 akt; zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, k. 10 – 10 v. akt kapitałowych ZUS; uprawnienia, k. 8 akt; akta osobowe, załącznik do akt/

W dniu 21 listopada 2022 roku ubezpieczony wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o przyznanie mu prawa do emerytury wraz z rekompensatą z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

/dowód: wniosek o emeryturę wraz z rekompensatą, k. 1 – 3 v. akt ZUS/

Organ rentowy uwzględnił staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 8 lat, 3 miesięcy i 2 dni, zaliczając okres zatrudnienia ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie Usługowo – Produkcyjnym (...) S.A. w T. (23.01.1989 r. – 19.02.1997 r. z wyłączeniem urlopów bezpłatnych i okresów niezdolności do pracy) oraz w (...) S.A. w P. (27.01.1999 r. – 30.09.2000 r.).

/okoliczności bezsporne/

Na dzień 31 grudnia 1998 roku ubezpieczony nie spełniał warunków stażowych niezbędnych do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ani nie spełniał warunków do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej.

/okoliczność bezsporna/

Podstawę ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie stanowiły okoliczności bezsporne oraz dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, w tym w także w aktach emerytalnych ZUS oraz w dokumentacji pracowniczej odwołującego J. S. z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w B. w latach 1979 – 1989. Wiarygodność tych dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu, a i żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, jak i prawdziwości zawartych w nich informacji. Stan faktyczny niniejszej sprawy Sąd ustalił również w oparciu o zeznania odwołującego J. S. złożone na okoliczność warunków, rodzaju i zakresu wykonywanej pracy w Przedsiębiorstwie (...) w B.. Zeznania te korespondują z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, dlatego też Sąd nie miał żadnych wątpliwości co do ich wiarygodności.

Sąd Okręgowy – na zasadzie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. – pominął dowód z zeznań świadków E. K. i B. M. wnioskowanych w piśmie procesowym odwołującego z dnia 7 lipca 2023 roku na okoliczność pracy ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie (...) w B. w latach 1979 – 1989, albowiem fakt ten został wykazany zgodnie z twierdzeniami odwołującego za pomocą innych dowodów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z dyspozycją art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r., poz. 164) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (ust. 1). Rekompensata nie przysługuje jednak osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2). W myśl art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę, a rekompensata przyznawana jest w formie

dotąd do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Istotę rekompensaty ustawodawca określił w art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej.

Przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach stosuje się analogiczne zasady, jak dla wcześniejszej emerytury określone w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który w ust. 2 stanowi, że dla celów ustalenia uprawnień do wcześniejszej emerytury za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Z kolei art. 32 ust. 4 stanowi, że wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

W myśl § 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia okresy pracy w szczególnych warunkach, na podstawie posiadanej dokumentacji, stwierdza zakład pracy w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w świadectwie pracy. W postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie obowiązują jednak ograniczenia dowodowe występujące w postępowaniu przed organem rentowym. Sąd Okręgowy – w toku postępowania zainicjowanego odwołaniem – nie może ograniczyć możliwości udowodnienia, że dana praca wykonywana była w szczególnych warunkach, jedynie do świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionych według ustalonego w przepisach wzorca, lecz powinien wszelkimi dostępnymi dowodami wskazanymi przez strony postępowania dokonać oceny faktycznie wykonywanych czynności pracowniczych w spornym okresie oraz warunków wykonywanej pracy. Zgodnie z treścią art. 473 § 1 k.p.c. w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodów ze świadków i z przesłuchania stron.

W przedmiotowej sprawie spór pomiędzy stronami dotyczył tego,

czy na dzień 31 grudnia 2008 roku ubezpieczony J. S. legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, czego pochodną stało się ustalenie prawa do rekompensaty. Organ rentowy uwzględnił do stażu pracy w szczególnych warunkach okres zatrudnienia ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie Usługowo – Produkcyjnym (...) S.A. w T. (23.01.1989 r. – 19.02.1997 r. z wyłączeniem urlopów bezpłatnych i okresów niezdolności do pracy) oraz w (...) S.A. w P. (27.01.1999 r. – 30.09.2000 r.), tj. łącznie

8 lat, 3 miesiące i 2 dni. Odwołujący J. S. domagał się zaś uzupełnienia tak ustalonego stażu pracy w szczególnych warunkach o okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w B. (12.09.1979 r. – 23.01.1989 r.) na stanowisku maszynisty żurawia kołowego samojezdnego i samochodowego.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w tym zeznań odwołującego oraz dokumentacji zawartej w aktach pracowniczych odwołującego z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w B. prowadzi do wniosku, że wykazał on niezbędny okres pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Ubezpieczony w całym okresie pracy w Przedsiębiorstwie (...) w B. (12.09.1979 r. – 23.01.1989 r.) pracował na stanowisku maszynisty żurawi kołowych samojezdnych i samochodowych. Posiadał niezbędne uprawnienia do obsługi żurawi (od 1977 roku – uprawnienia klasy III o specjalności żurawie samojezdne kołowe wielkość maszyn do 10 ton, a od 1980 roku – uprawnienia klasy II o specjalności żurawie samojezdne kołowe wielkość maszyn do 25 ton). Żurawie samochodowe były zamontowane na podwoziu samochodu marki J., K. bądź K.. Obsługa żurawia samochodowego polegała na tym, że ubezpieczony zarówno prowadził pojazd samochodowy, jak i obsługiwał zamontowanego na nim żurawia. Ubezpieczony przy pomocy żurawia samochodowego rozładowywał z samochodu bądź łądował na samochód materiały budowlane oraz montował hale z prefabrykatów (za pomocą żurawia podawał elementy budowlane).

Firma, w której ubezpieczony pracował, zajmowała się najmem sprzętu żurawi do celów budowlanych. Ubezpieczony pracował od poniedziałku do piątku, co najmniej przez 8 godzin dziennie, a w soboty – przez 6 godzin dziennie. Nie miał przerw w zatrudnieniu.

W ocenie Sądu prace wykonywane przez ubezpieczonego w spornym okresie należy kwalifikować jako prace w szczególnych warunkach wskazane w Wykazie A, Dziale V, pod poz. 3 załącznika do Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze jako prace w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych – prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych. Do takich ciężkich maszyn budowlanych należy zaliczyć niewątpliwie żurawie obsługiwane przez odwołującego. Zgodnie bowiem z Wykazem A, działem V, poz. 3 stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 1 sierpnia 1983 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy w budownictwie, na którym są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę (Dz.Urz.MB.1983.3.6) do maszynistów ciężkich maszyn budowlanych zalicza się maszynistów żurawi samojezdnych kołowych i gąsienicowych (pkt 4).

W ocenie Sądu ubezpieczony w spornym okresie niewątpliwie był maszynistą żurawi samojezdnych kołowych, do których zalicza się również te żurawie, które są na stałe zamontowane na podwoziu pojazdu samochodowego, albowiem konstrukcja ta stanowi jedną całość i należy ją traktować jako jedną maszynę budowlaną. Wbrew twierdzeniom pełnomocnika organu rentowego żuraw zamontowany na podwoziu pojazdu samochodowego jest żurawiem samojezdnym kołowym (co wynika również z zakresu uprawnień posiadanych przez odwołującego, w których wskazuje się operatora żurawi samojezdnych kołowych: 1) samojezdnych i 2) samochodowych). Nawet gdyby uznać, że odwołujący oprócz operowania żurawiem kierował również pojazdem samochodowym w transporcie nie stoi na przeszkodzie uznaniu tych prac za prace w szczególnych warunkach, za które uznaje się prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony – Dział VIII, poz. 2 załącznika.

Bez znaczenia przy tym pozostaje nazwa stanowiska pracy wskazana w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, skoro postępowanie dowodowe w sposób niebudzący wątpliwości wykazało, że w spornych okresach ubezpieczony faktycznie wykonywał prace w szczególnych warunkach. Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, tylko rodzaj powierzonych mu prac. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale, codziennie i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. wyr. SN z dnia 9 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652).

Reasumując, stwierdzić należy, że odwołujący J. S. wykazał, że na dzień 31 grudnia 2008 roku legitymuje się okresem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze ponad 15 lat. Wobec powyższego, spełnia on wszystkie przesłanki niezbędne do przyznania mu prawa do rekompensaty i zarazem nie zachodzi względem niego którakolwiek z przesłanek negatywnych (nie nabył prawa do emerytury wcześniejszej ani prawa do emerytury pomostowej). Dlatego też zaskarżona decyzja ZUS okazała się być wadliwa i – jako taka – podlegała weryfikacji poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do rekompensaty.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.

Sędzia Karolina Chudzinska